

Брой 1 (133)

ИНФОРМАЦИОНЕН
БЮЛЕТЕН

2007

3 Броя:

2007-а - ГОДИНА НА НОВИТЕ ВЪЗМОЖНОСТИ

Разговор с Гинка Капитанова, изпълнителен директор на ФРМС

4/6 стр.

НАТУРА 2000

Не икономически възход на всяка цена, а развитие, основано на устойчиви и щадящи околната среда практики

7 стр.

МЕСТНИТЕ ОБЩНОСТИ В ОБЩИНИТЕ КРЕСНА И СТРУМЯНИ ВЕЧЕ СЪЗДАДОХА СВОЯ МЕСТНА ИНИЦИАТИВНА ГРУПА

8/15 стр.

РОЛЯ И ОТГОВОРНОСТИ НА ОБЩИНИТЕ В ОБЛАСТА НА ПРИЛАГАНЕ НА ПОЛИТИКАТА ЗА УСТОЙЧИВО УПРАВЛЕНИЕ НА ЗЕМЯТА

16 стр.

ИТ ПРОЕКТИ

К Какви са основните направления, в които се развива ФРМС вече повече от 10 години и как посрещна организацията европейската 2007 г.?

Фондацията за реформа в местното самоуправление е организация с ясно определени цели и приоритети, а конкретните дейности са съобразени с потребностите на общините и съвременните тенденции за развитие на местното самоуправление. **Основните ни направления са пет:** стимулиране на диалог и постигане на консенсус за ефективна политика и съвместни инициативи между различни заинтересовани страни и нива на управление; професионално развитие и консултации за местните власти, техните граждански и бизнес партньори; осигуряване на необходима и актуална информация на различни потребители посредством подходящи технологии; консултации за подготовка и реализация на проекти и подпомагане на местните власти в създаването на международни партньорства. ФРМС инвестира и в своето професионално и организационно развитие.

Наред с традиционните си дейности посрещнахме 2007 година със задълбочено познаване на Оперативните програми, след като участвахме в работни групи по разработването на повечето от тях, и с конкретни идеи как най-рационално да подпомогнем общините максимално да се възползват от европейския ресурс. Удовлетворени сме, че вече имаме възможност да прилагаме своя опит и в съседни балкански страни.

Бизнесът и общините - на какъв етап е партньорството между публичния и частния сектор през Вашия поглед?

Партньорството между публичния и частния сектор, както и всяко друго партньорство, се базира на разбирането и убедеността от взаимната полза при полагане на общи усилия. От изключителна важност е, че вече и двата сектора - и публичният, и частният - осъзнават своята роля в икономическото развитие и

започват да проявяват взаимен респект, доверие и желание да работят заедно. Основната роля на общината е да защитава обществения интерес и да води процеса на обществено-частното партньорство, а ролята на бизнеса е да гарантира ефективност и рационалност на вложените средства. Не на последно място, разбира се, са доброто административно обслужване на бизнеса и прозрачността и последователността във вземането на решения.

Конкретната ни работа с 39 общини в България вече дава добри резултати както в разкриването на нови работни места, така и в целенасочена съвместна политика на общините и бизнеса за възобновяване на съществуващи бизнес зони и изграждането на нови, за активен маркетинг на инвестиционните възможности, подобряване условията на живот и труд и за подготовка и развитие на работната сила.

ФРМС ще продължи целенасочено да подкрепя добрите взаимоотношения и бизнес сътрудничеството между фирмите и общините. Вече сме планирали Втората годишна конференция „Общините и бизнесът - партньори за икономическо развитие“ за ноември 2007 година. Междувременно ще продължим да подпомагаме общините да представят себе си и фирмите на международни панаири и изложения, ще обучаваме специалисти, които да могат да работят с бизнеса, ще търсим начини за привличане на инвеститори в страната, ще сътрудничим с публичния и частния бизнес за изграждане на инфраструктура, подпомагаща и насърчаваща откриването на нови фирми в българските общини.

Какви са възможностите бизнеса да си сътрудничи с ФРМС и да участва в инициативите на организацията?

Една от целите на първата годишна конференция „Общините и бизнесът - партньори за икономическо развитие“ (2006) беше да обявим публично желанието и готовността си да работим с бизнеса. Фондацията желае партньорството на онези български и чуждестранни компании, които са социално ангажирани и са готови да работят за подобряване на инвестиционния климат в страната ни. Ние винаги даваме гласност на инициативите си и с особено нетърпение очакваме сътрудничеството с бизнеса при създаване на програми за квалификация на работна сила, проектиране, изграждане и управление на икономически зони и технологични паркове, изграждане на позитивен имидж на България като бизнес дестинация.

Какви са предизвикателствата пред общините в предстоящите месеци на еврочленството на България?

Основното предизвикателство пред общините е как най-рационално и ефективно да ползват предоставените им от Структурните фондове на ЕС възможности. Подготовката на проекти трябва да бъде в контекста на актуализиран общински план за развитие и да се търси максимална обвързаност и надграждане на инициативите. Следва да се акцентира не само върху инвестиции за изграждане и подобряване на инфраструктура, но и инвестиции в човешкия потенциал, който в повечето случаи е решаващ фактор за успех. Предизвикателство ще бъде и осигуряването на ресурс за подготовка на проекти и тяхното съфинансиране и авансови плащания. Необходимо е повишаване уменията на общините, особено на по-малките от тях, да ползват средства от кредитния пазар.

Не по-малко предизвикателство е и прилагането на различните европейски политики на местно ниво, прилагане принципа на партньорството както между трите сектора, така и между група общини и ползването на добри практики от по-опитните страни членки на ЕС. Трябва да се преодолее стереотипът „всяка община сама за себе си“ и да се търсят възможности за съвместни проекти, предлагането на общи услуги, ползването на общи експерти и мобилизиране потенциала на всички заинтересовани страни.

Исполнява ли добре ролята си www.invest.bg?

Целта на тази уеб-страница е да представя потенциала за развитие на бизнес в 39 (засега) общини на България. Голяма част от нея е насочена към представяне на съществуващите компании, които имат капацитет и желание да се развиват, и към свободните сгради, терени, зони, които могат да се използват от нови инвеститори. Всяка от подстраниците на общините се поддържа от местни специалисти. Страницата тепърва ще се отваря, за да се превърне в български сайт за представяне на общински възможности, проекти, бизнес-подкрепящи инициативи и местно развитие. Ще работим и върху подобряване на общата информация в сайта.

Иначе и до момента чрез страницата се получават множество инвеститорски запитвания, както за инвестиции на зелено, така и за български партньори - производители или дистрибутори.

Какви са резултатите от пилотните ви проекти в областта на публичната инфраструктура и в областта на електронните услуги в общините?

Пилотните проекти допринесоха за подобряване на цялостната организация на работа и създадоха предпоставки за по-ефективно използване на финансовите средства за поддръжка и ремонт на публичната инфраструктура в общините, които вече прилагат модела на град Голдън, Колорадо, САЩ - **Велико Търново**,

Пловдив, Тунджа, Свищов, Горна Оряховица, Берковица, Севлиево, Свиленград, Стралджа. Осъществяването на проектите даде възможност на тези общини да направят разчети на средствата за поддръжка и управление на уличната и общинската пътна мрежа след оценка на състоянието на настилките и да определят приоритетите за финансиране на необходимите ремонти, опирайки се на правилото, че своевременната профилактика осигурява по-дълъг живот на инфраструктурата и по-малък разход на средства в дългосрочен аспект. На база на направените разчети общините Велико Търново, Пловдив и Свищов осигуриха финансиране от банкови заеми и започнаха изпълнението на спешните ремонти на уличната мрежа.

ФРМС е един от водещите фактори в областта административното обслужване на местно ниво чрез съчетаване използването на информационни и комуникационни технологии с организационни промени и въвеждане на нови умения в местните администрации.

В 112 български общини са изградени общински центрове за услуги и информация (ОЦУИ). ФРМС предостави техническа и финансова помощ за изграждане на 41 и осигури консултантска помощ на още 50 от тях. През последните 2-3 години екипът на Фондацията се насочи към развитие на общинските информационни системи с цел изграждане на електронно управление в страната.

Успешно бяха реализирани новаторските инициативи: „Електронна област Габрово“, „Интегрирано административно обслужване - Община Тетевен и Община Габрово“, „Комплексни административни услуги в електронна област Благоевград“, „Подобряване на административното обслужване в Столична община“.

Тези резултати ни мотивират да продължим съвместната работа с общините. ФРМС и в бъдеще ще предлага консултантска помощ за осъществяването на проектите в областта на управление на инфраструктурата и за въвеждане на електронни услуги на местно и регионално ниво.

Разкажете за европейската мрежа на местните власти за обмяна на опит LOGIN?

Международната информационна мрежа на местните власти (LOGIN) беше създадена през 1998 г. от Американската агенция за международно развитие, Институт Отворено общество - Будапеща, Програмата на ООН за развитие, Световната банка и Съвета на Европа с идеята да подпомага ежедневната работа на местните власти от Централна и Източна Европа и страните от бившия СССР. ФРМС беше избрана за организация - котва на LOGIN в България.

Ако разгледате нашия сайт www.flgr.bg, ще видите

инкорпорирани в него основни области на подкрепа: база данни с 890 иновационни практики на българските общини и техните граждански и бизнес партньори, информация за възможности за обучение и финансиране на проекти, онлайн библиотека.

Основен компонент на LOGIN в България е събирането и разпространението на български и английски език на иновационни практики, провеждането на тематични конкурси и на национален годишен конкурс „Община новатор“. Активността на общинските експерти в представянето на успешни модели от работата на техните общини и престижът на наградата са доказателство за необходимостта от обмяната на практически опит за решаването както на големите, така и на делничните проблеми, стоящи пред общините.

Но онова, с което ни познават вече в цяла България, е електронният седмичник на ФРМС, който вече седма година получават неговите абонати - към днешна дата почти 5000. С него по най-бързия възможен начин представяме информация на всички заинтересовани за работата на ФРМС, иновация на седмицата, финансиращи програми.

Какви цели си поставяте за новата 2007 г. - пред организацията Ви и пред българските общини?

Основната цел пред организацията ни през 2007 година е, както и до сега, да отговорим максимално на потребностите на общините и да им предложим експертна помощ най-вече в следните направления:

□ административно обслужване и предлагане на комплексни услуги към гражданите и бизнеса;

□ местно икономическо развитие - създаване на бизнес профил на общината, инициативи за задържане съществуващ и привличане на нов бизнес;

□ организационно развитие и повишаване на квалификацията на общинските специалисти и повишаване на капацитета за подготовка и управление на евро-проекти.

Най-новите услуги, които предлагаме на общините, са:

□ подготовка за прилагането на подхода ЛИДЕР в рамките на Националния план за развитие на селските райони и изграждане на Местни инициативни групи;

□ фасилитиране на процеса между група малки общини за подготовка на интегрирани планове за развитие в контекста на Регионалната оперативна програма; и

□ подготовка на регионални програми за ползване на културното наследство като фактор за развитие.

ФРМС спомогна за създаването на Националната селска мрежа и изпълнява функциите на временен секретариат на мрежата. ◆

НАТУРА 2000

Не икономически възход на всяка цена, а развитие, основано на устойчиви и щадящи околната среда практики

■ Катерина Раковска

Какво е Natura 2000

Natura 2000 е екологична мрежа, която обединява защитените зони в Европейския съюз. Създаването на своята част от тази мрежа е задължение на всяка страна членка на съюза. Като страна членка България трябва да спазва основните закони на ЕС - това са директивите. Те са много на брой, а две от тях засягат опазването на природата. Това са директивата за птиците и директивата за опазване на природните местообитания, наричани още хабитати.

Цел на екологичната мрежа

Богатството на видове растения и животни, на природни местообитания в световен мащаб намалява. Тези загуби засягат природата и хората. Така е, защото дължим чистия въздух на гората, опрашването на земеделските култури на насекомите.

През 2001 година държавните глави на страните от Европейския съюз си поставиха една много висока конкретна цел - **до 2010 година да спрат загубата на биоразнообразие**. Една година по-късно цялата световна общност, която се е обединила за Конвенцията на ООН биологичното разнообразие, приема тази цел. Директивата за местообитанията и Natura 2000 дават правните инструменти за постигане на природозащитните цели.

Кой е отговорен за мрежата в България

Министерство на околната среда и водите (МОСВ) е отговорната институция за създаването и управлението на мрежата. Natura 2000 местата в България според Закона за биоразнообразие (ЗБР) се наричат защитени зони. Според закона всеки би могъл да предлага защитени зони и да внася в МОСВ необходимата документация. У нас такава инициатива поеха природозащитните организации, като привлякоха средства от международни донори, както и средства от българското правителство за теренни проучвания, подготовка на карти и документация.

Какви територии се обявяват за места по Natura 2000?

В Европа - континент с активна човешка дейност от хиляди години насам, се търсят места, където все още

има запазена природа. В двете директиви има списъци с видове растения и животни, природни местообитания, които трябва да се опазват. Правилото за това каква територия, обитавана от един вид, да се включи в мрежата, се нарича 20 - 60%. За така наречените приоритетни видове (напр. мечка) изискването е 60 % от територия, която обитава мечката, да бъде включено в защитени зони.

България и Natura 2000

Под защита на Директивите и ЗБР в България попадат 88 природни местообитания (гори, храстови и тревни местообитания, крайбрежни и др.); 237 вида птици (от които 118 гнездещи); 25 вида бозайници; 10 вида земноводни и влечуги; 25 вида риби; 36 вида безгръбначни и 20 вида растения.

За включване в НАТУРА 2000 в България бяха определени:

- 114 зони по Директивата за птиците, обхващащи 23,6 % от територията на страната; и

- 225 зони по Директивата за местообитанията, обхващащи 28,6 % от сухоземната територия на България, което е абсолютният минимум от територии, гарантиращи изпълнението на изискванията на ЕС по отношение на Директивата за местообитанията.

Има ли изисквания за процент от територията, който да се включи в мрежата?

Няма такива изисквания. Колкото по-богата е една страна на дива природа, толкова по-голяма площ от нея отговаря на изискванията за включване в мрежата. България е сред първите страни в Европа по богатство на видове. По отношение на брой видове птици например пред нас е само Испания. Това се дължи на самото географско разположение на страната, на разнообразието на релефа и климатичните области, на Черно море.

Променя ли се собствеността на земята в защитените зони от НАТУРА 2000?

Не. Собствеността на земята се запазва, с произтичащите от това права на собствениците. Те могат да продават своята земя и да извършват на нея различни дейности.

„Натура 2000“ е част от **осъзнатите отговорности** на развитите европейски държави към запазването на баланса между ползването на природните ресурси и тяхното съхраняване ако не над, то поне на необходимия минимум. Защитените територии не са музей на открито, а по-скоро последни убежища на една изтерзана природа. Убежища, без които светът няма да бъде същият. Това са носещите колони на екологичното равновесие и всяка неразумно отнета частица заплашва нашия собствен свят, живота на всеки от нас. Глобалното затопляне, климатичните аномалии и опустошителните природни катаклизми, чиято честота и мощ нарастват през последните години, непрекъснато ни напомнят, че рязко трябва да променим приоритетите си.

От гледна точка на икономиката съхранената естествена природата също представлява своеобразен вид... стока. Както и при всяка стока, тя си има цена, която зависи главно от две неща - от търсенето и от нейното качество. Смело мога да твърдя, че в България количеството и най-вече качеството на тази „стока“ е над европейското равнище (кой друг отрасъл на нашата икономика може да се похвали със същото). От друга страна, търсенето от европейците на такива оазиси на девствена природа нараства с всяка изминала година. **Прекрасното природно наследство, което България притежава, е „капитал“, чиято цена тепърва ще нараства.**

Т.нар. алтернативен туризъм във всичките му разновидности - културен, пешеходен, вело-, селски, екотуризъм ще даде поминък на хората, живеещи в и около защитените зони. Приоритетното развитие на биологичното земеделие и производството на екологично чиста продукция ще дадат на местните жители **много повече възможности** за малък семеен бизнес, отколкото сегашните мегакурорти. Именно запазената природа ще е тази, която ще храни местните хора, както го е правила хилядолетия наред, а няма да ги обрече на „глад и мизерия“, както им е внушавано от багерните инвеститори.

*Валентин ЯНЧЕЛОВ, еколог,
главен експерт в „Регионално развитие и
екология“, Община Белоградчик,
„Дневник“, 28 януари 2007 г.*

Какво може да се прави в местата по Натура 2000?

Ще продължат и дейностите, които хората традиционно са извършвали в тези места. Земеделие, горско стопанство, паша, коситба, екологичен туризъм - все неща, които могат и дори се налага да се извършват в защитените зони.

Някои от природните местообитания като ливади и пасища например са се формирали именно заради човешката дейност. Ливадите и пасищата са ценни от природозащитна гледна точка заради орхидеите, заради видовете птици, които гнездят в тях. За дейности като косене и паша например ограниченията ще се изразяват в промяна времето на косене, за да се изчака излюпването на малките на някои видове птици, гнездящи в ливадите. За горскостопанските дейности например ще има изискване за оставяне на хралупати дървета за птици и прилепи, които гнездят в хралупи.

Спира ли дърводобивът в защитените зони?

Не. Той просто се насочва да се развива с устойчиви темпове, така че мястото да може да се ползва за тези цели не две, а двеста години. В ЕС се полагат усилия за развитие на т.нар. многофункционално горско стопанство, при което от горите се извличат максимум ползи за обществото (стопански, екологични, защитни и социални).

Забранява ли се ловът в защитените зони?

Не. Предмет на защита в зоните са конкретни видове и местообитания от Приложения 1 и 2 на ЗБР. Повечето ловни обекти не са такива. Евентуални ограничения на лова може да има само на определени места през определен период на годината с цел да не се безпокоят животните - обект на защита.

Може ли да строи?

Няма изрична забрана за строителство в защитените зони, но то може да се осъществи, само ако не унищожава видовете и местообитанията, заради които е обявена зоната. За това за планираните проекти и дейности в дадена защитена зона се прави оценка как предложената дейност ще въздейства на видовете и местообитанията, заради които тя е обявена за защитена.

Финансиране на Натура 2000

Собствениците на земи в защитени зони ще имат гарантирани приходи и чист бизнес. Така че призивите хората да си продадат земите са чисти спекулации. Възможност за финансиране на Натура 2000 има във всички

Европейски фондове, стига държавата да е заложила такива средства в програмите. За компенсирани земеделски стопани в местата по Natura 2000 в Националния план за селските райони има заложили средства от 50 до 200 евро на хектар, а при изключителни случаи - 500 евро за първите 5 години. Ако земята е в необлагодетелстван район, собствениците ще имат право на още 200 евро на хектар. За горите сумите са от 40 до 200 евро/ха според регламента на ЕС. Разработва се и Natura 2000 мярка за рибарство и аквакултури.

В оперативна програма „Околна среда“ има заложили 103 308 049 евро за планове за управление, научни дейности, екотуристическа инфраструктура. Отделно по програма ЛАЙФ за дейности в Natura 2000 местата за България ще има над 4 млн. евро годишно.

Ползи за всички

Важно е да се разбере, че защитените зони и защитените територии не са само за растенията и животните. Тяхното ползване гарантира блага за всички хора, които никога не остойностява - това са чистият въздух, чистата вода, красивият пейзаж. Само един пример: 100 % от водата, която пият столичани, идва от две защитени територии - това са Национален парк „Рила“ и природен парк „Витоша“. Фактът, че водата идва от тези места, означава чиста вода с ниски разходи за добиване и пречистване. ◆

Само собствениците и ползвателите на обработваемите земи и гори, които спазват съответните ограничения по „Natura 2000“, ще получат обезщетения от еврофондовете. Това съобщиха пред БТА Михаил Михайлов, началник „Защитени територии“, МОСВ, и Александър Атанасов от дирекция „Развитие на селските райони“ към МЗГ. За да получат парите си, частните собственици трябва да се регистрират в Интегрираната система за администриране и контрол.

Регламентът за получаване на компенсации се разработва по програмата за развитие на селските райони. За около 10 години се очаква по „Natura“ да се изплатят общо 760 млн. евро. Обезщетенията са от 20 до 200 евро/ха годишно в зависимост от ограниченията, наложени в имота.

Това може да е забрана за обработване на земята с пестициди, забрана за разораване на ливади, косене в определени периоди и др. Компенсации ще има и при налагане на ограничения за строителство. При изключителни случаи в първите пет години може да се изплащат и до 500 евро/ха. За необлагодетелстваните обработваеми земи на 650 - 700 м надморска височина и за нивите от 6-а до 10-а категория ще има допълнителни компенсации.

МЕСТНИТЕ ОБЩНОСТИ В ОБЩИНТЕ КРЕСНА И СТРУМЯНИ ВЕЧЕ СЪЗДАДОХА СВОЯ МЕСТНА ИНИЦИАТИВНА ГРУПА

В резултат на повече от 5 месеца усилия, дейности за информиране на хората от двете общини, активно включване в процеса на разработване на Местната стратегия за развитие и определяне на дългосрочната визия на територията за развитие на селския район, на 9 януари 2007 г. над 40 души взеха участие в Учредителното събрание на Местната инициативна група „Кресна - Струмяни - развитие без граници“.

По време на публичната дискусия беше предложен и обсъден в най-актуален вариант „гръбнакът“ на местната стратегия за развитие - резултат от общата работа, дискусии и решения на хората, взели участие в публичния процес на планиране развитието на район Кресна - Струмяни. Сред основните заинтересовани страни, дали своя принос към стратегията, са представители на общините Кресна и Струмяни - общинските администрации и общинските съвети; кметове на населени места; местни нестопански организации и читалища; представители на образователните и здравните институции от двете общини; малки и средни предприятия; местни земеделски производители и фермери; представители на Националния природен парк „Пирин“, млади хора, граждани.

Участниците в публичната среща постигнаха консенсус относно съдържанието на Местната стратегия за развитие и определиха своя Работна група, която ще има ангажимент да довърши документа съгласно всички изисквания и правила за Местната стратегия, предложени от Министерството на земеделието и горите. Тъй като и в настоящия момент все още не са съгласувани и официално приети изискванията, на които ще следва да отговарят местните стратегически документи, общностите прецениха, че най-добър вариант ще бъде да създадат своя местна експертна група, която ще има ангажимент да довърши стратегията след като вече са ясни всички изисквания, свързани с прилагането на подхода ЛИДЕР в страната ни.

Последващата част от срещата беше публичното обсъждане на предложението за Устав на Местната инициативна група - всъщност част от Учредителното събрание на МИГ Кресна - Струмяни. Всички участници активно участваха в обсъждането на проекта на устав,

направиха се допълнения и като цяло процесът беше съпътстван и от живи дискусии. В края на срещата участниците се обединиха около свой устав, излъчиха организацията и институциите, които са сред учредителите на МИГ и избраха Управителен съвет на организацията, спазвайки принципа на представителност на всички различни групи заинтересовани страни на местно ниво и включване на гражданския, неправителствения и бизнес-секторите в работата на МИГ.

Усилията на новосъздадената организация няма да спрат дотук, тъй като тепърва предстои формалната регистрация на МИГ, както и пълното разработване на Местната стратегия за развитие, учредяването на офис на организацията в Община Струмяни и представителен информационен офис в Община Кресна.

Екипът на ФРМС, който подпомогна активно цялостния процес на създаване на МИГ и разработване на Местната стратегия за развитие в рамките на програма „Подобряване на социалната среда“ на Фондация „Чарлз Стюарт Мот“ желяе на добър час на организацията, поставила си за цел устойчивото развитие на селския район!

РОЛЯ И ОТГОВОРНОСТИ НА ОБЩИНИТЕ В ОБЛАСТТА НА ПРИЛАГАНЕ НА ПОЛИТИКАТА ЗА УУЗ

Ролята и отговорностите на общините, свързани с устойчивото управление на земите, могат да бъдат проследени основно в няколко аспекта - **общините като орган на местно самоуправление, който приема и провежда политики за развитие на местната общност; общините като собственик на земи, чието стопанисване и ползване следва да се извършва в съответствие със съвременните изисквания и общините като партньор на централните и регионални държавни структури.**

Общинският съвет като законодателен орган на местно ниво приема стратегии, прогнози, програми и планове за развитие на общината, приема устройствени планове на територията, определя изисквания за дейността на физическите и юридическите лица на територията на общината, които произтичат от екологичните, историческите, социалните и другите особености на населените места, както и от състоянието на инженерната и социалната инфраструктура. Планирането на развитието на една община отразява местните приоритети и потребности на населението, но също така пречупва в себе си националната политика. Устойчивото управление на земите е сравнително нов подход, който все още не е възприет от общините в България и не е интегриран в основните програмни документи, които те разработват и изпълняват.

Общините като орган на местното самоуправление имат задължението да контролират изпълнението на редица нормативни изисквания, които имат отношение към устойчивото управление на земите. Законът за опазване на околната среда (ЗООС), както и Законът за опазване на почвите от замърсяване (ЗОПЗ) отчитат, че почвата е ограничен, незаменяем и практически невъзстановим природен ресурс. Поради това юридическите и физическите лица, собственици и/или ползватели на поземлени имоти, са длъжни да не предизвикват вредни изменения върху почвата в собствените и в съседните поземлени имоти. Общините като компетентен орган по прилагането на закона следва да осъществяват контрол по изпълнението на тези разпоредби. На практика кметовете на общини или упълномощени от тях лица много рядко извършват такъв контрол. В по-голяма

степен общините участват в провеждането на превантивен контрол чрез механизмите на екологичната оценка и оценка на въздействието върху околната среда. По този начин се цели предотвратяване на реализирането на вредни за околната среда дейности, интегриране на предвижданията по отношение на околната среда в процеса на развитие като цяло и въвеждане принципа на устойчиво развитие. Необходимо е да се отбележи, че заинтересованата общественост се информира за инвестиционните намерения в началото на процеса на планиране и проектиране, който на всичките си фази се контролира и разрешава от кмета на общината в съответствие с правомощията му по Закона за устройство на териториите. Чл. 9 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС) предвижда интегриране на националната природно защитна политика в секторните политики - транспорт, енергетика, туризъм, строителство, селско стопанство, образование, промишленост и други. Отговорността за това се поема от съответната администрация, в това число и кметовете на общини. Според тези разпоредби общините са задължени да се грижат за опазване на околната среда на територията на общината, включително да предприемат мерки за борба опустиняването и деградацията на земите.

Законът за опазване на околната среда и Общинската програма за опазване на околната среда са основните и най-всеобхватни документи, ръководещи общините в тяхната работа по опазване на околната среда, като се отнасят до всички фактори на околната среда и включват също биологичното разнообразие, факторите, свързани с изменението на климата и устойчивото управление на земите. По-голямата част от

изискванията на ЗООС относно биоразнообразието, климата и деградацията на земите са задължителни за общините и те трябва да ги спазват и прилагат съгласно закона.

Контрол върху опазването на почвите от замърсяване

В рамките на Закона за опазване на почвите от замърсяване общинската администрация има задължението да взема мерки за отстраняване и обезвреждане на домашната и уличната смет. Според законовата рамка процедурата за одобрение на програмите за изграждане на пречиствателни съоръжения изисква съгласуване и със заинтересованите общински администрации.

Чл. 39 (1) (ЗООС) определя опазването, устойчивото ползване и възстановяването на почвата, които гарантират ефективна защита на човешкото здраве и на функциите на почвата, като се отчита, че почвата е ограничен, незаменим и практически невъзстановим природен ресурс.¹

Контрол по отношение ползването на земеделските земи

Законът за опазване на земеделските земи изисква те да се използват за производство на растителна продукция и паша на добитък по начин, неувреждащ почвеното плодородие и здравето. Задължение на собствениците и ползвателите на земеделски земи е да ги опазват от ерозиране, замърсяване, засоляване, киселяване, заблацияване и други увреждания и да поддържат и повишават продуктивните им качества. Въведен е принципът „замърсителят плаща“, тъй като причинителят на замърсяването или увреждането на земеделските земи поема разходите за възстановяването на тяхното плодородие или дължи на държавата изразходваните от нея средства за тези цели. Общините на практика не осъществяват контрол върху продуктивността на земите. Ако обаче се установи увреждане на земеделски земи - замърсяване (замърсяване с тежки метали и металоиди, радионуклеиди, нефтопродукти и други органични замърсители, промишлени, строителни и битови отпадъци), ерозия, засоляване, киселяване и заблацияване; влошаване на екологичните функции на почвената покривка и качеството на повърхностните и подпочвените води, се налагат задължителни за собствениците и ползвателите ограничения при ползване на земеделските земи. В годините на социалистическо развитие в някои райони с развита индустрия земеделските земи бяха значително замърсени, отговорност за което носи

държавата. При възстановяването на собствеността върху такива земи държавата трябваше да предостави на собствениците сертификат за качеството на земята и ограниченията в ползването ѝ. На практика това не се случи и собствениците не са информирани за ограниченията. Поради това те не следва да бъдат санкционирани, че отглеждат неподходяща продукция, която може да се окаже с повишено съдържание на вредни вещества. Така обаче възниква значителен риск за здравето както на производителите, така и на потребителите на растителни продукти, отгледани върху земи, например замърсени с тежки метали. В такива случаи общините могат да инициират информирането на собствениците и да се опитат да защитят правата на местното население.

На собствениците и ползвателите на земеделски земи следва да се предоставя и наличната информация за лечебните растения на територията на общината, за пригодността на земята за отглеждането им, както и информация за задълженията и препоръките относно земеползването, включително използване на екологосъобразни технологии за отглеждане, свързани с лечебните растения във всяка община.

Кметовете на общините осъществяват управлението на дейностите по опазване и устойчиво ползване на лечебните растения, а също и на дейностите по култивиране на лечебните растения, като издават позволителни за ползване на лечебните растения от земи, води и водни обекти - общинска собственост; издават удостоверения за билките от култивираните лечебни растения; контролират ползването на лечебните растения в земите, водите и водните обекти - общинска собственост, в поземления фонд и в населените места. Като цяло общините не осъществяват регулярно дейностите по управление на ползването, опазването и култивирането на лечебни растения. В някои райони култивирането на лечебни растения е реална алтернатива за поминък на местното население и може в значителна степен да подпомогне устойчивото ползване на изоставени земеделски земи с влошена продуктивност, ако се популяризира и подпомага от общините.

Съгласно чл. 41 от ЗООС собствениците и ползвателите на поземлени имоти са длъжни да вземат мерки за предотвратяване на вредни изменения, застрашаващи почвата.

Контрол върху ползването на гори и земи от горския фонд

Като цяло общините нямат контролни функции върху горския фонд, с изключение на случаите на охрана на об-

¹ Общините могат да допринесат за това на местно ниво.

щински гори. Малко по-широки функции имат по отношение на защитените територии. Освен че участват в процеса на обсъждане и приемане на Планове за управление на националните и природните паркове, те са ангажирани и с мониторинга на изпълнението на тези планове. Общините могат да осъществяват охрана на отделни резервати и поддържани резервати, извън границите на Националните паркове. Кметовете на общини са длъжни да спират дейности и строителство в предоставени за ползване гори, земи и водни площи в защитени територии - държавна, общинска и частна собственост, извършвани в нарушение на утвърдените Планове за управление и устройствени и технически планове и проекти. Те могат да съставят актове за административно нарушение по този Закон. Това показва, че общините могат да играят значима роля в устойчивото управление на защитените територии, но понастоящем те нямат достатъчно ресурси - човешки и финансови, за да участват по-активно в процеса.

Биологичното разнообразие е неразделна част от националното богатство и опазването му е задължение на общинските органи. Те контролират дейността на собствениците или ползвателите на земи, гори и водни площи, включени в Националната екологична мрежа, съставят актове за административно нарушение по този Закон и санкционират нарушители в предвидените в този Закон случаи. Законодателят е предоставил широки правомощия на общините в областта на биологичното разнообразие, но обикновено общините отделят минимално внимание и средства на тези дейности.

Контрол върху нарушени терени

Подземните богатства са изключителна държавна собственост. За общинска собственост се считат кариерни материали, когато се използват за задоволяване на строителните нужди на населението и се добиват по кариерен способ в обеми, не по-големи от 10 000 куб. м годишно. Общините могат да предоставят права за добив на подземни богатства чрез концесии за добив след съгласуване с Министерството на околната среда и водите. Общините нямат правомощия по Закона за подземните богатства, а на практика са силно потърпевши от дейностите за проучване и добив на подземни богатства. Откритите кариерни разработки нарушават ландшафта на съответния район. Много често изпълнението на рекултивацията на изчерпани находища се отлага години наред. Отпадъците от рудодобива и флотационните фабрики се съхраняват в депа и хвостохранилища, които не само нарушават ландшафта, но и при недостатъчно овлажняване на повърхността замърсяват съседните земеделски земи с прах, съдържащ тежки метали. За решаването на всички посочени

проблеми общините нямат реални механизми за въздействие по Закона за подземните богатства, но Законът за опазване на околната среда им дава възможност да контролират такива терени в случаите, когато се замърсява околната среда.

Контролни функции по управление на водите

Управлението на водите е един от важните фактори за устойчиво управление на земите. При сключване на договор за концесия за води, водни обекти, водностански системи и съоръжения - публична общинска собственост, общинският съвет определя местата за общо използване на водите и водните обекти и съществуващите права на използване на водите във водохранилищата.

Кметът на общината контролира изграждането, поддържането и правилната експлоатация на канализационните мрежи и инсталациите за пречистване на битови отпадъчни води; изграждането, поддържането и експлоатацията на водностанските системи общинска собственост; изграждането и регистрацията на кладенците за индивидуално водоползване от подземните води на територията на общината. Известно е, че по-малко от 50 % от битовите отпадъчни води в страната се пречистват преди заустването им във водни обекти. Много важна е ролята на общините за осигуряване пречистването на водите, както от големите селища, така и от тези с население по-голямо от 2 000 еквивалент жители. Пречистването на отпадъчни води от малки населени места чрез създаването на изкуствени влажни зони не е широко разпространен метод, но прилага на практика подхода за устойчиво управление на земите и значително намалява инвестиционните и експлоатационни разходи.

Управление и стопанисване на земеделски земи

Общините в България са собственици на земеделски земи и като такива имат право свободно да избират начина на ползване на тези земи според тяхното предназначение. В прилагането на това право се крие и голямата отговорност на всеки собственик да ползва земите си по начин, който ще ги съхрани за идните поколения. Само две общини в страната - Велико Търново и Елена, са регламентирали със специална наредба стопанисването и управлението на земите от Общинския поземлен фонд. В останалите общини тези въпроси са част от Общинските наредби за разпореждане, придобиване и отдаване на общинска собственост. Това показва, че проблемите на управлението на

земите не се оценяват в достатъчна степен от общините. Голяма част от земите общинска собственост са пасища и мери, които са земеделски земи от ниска категория. Тези пасища в повечето общини се ползват безплатно от собствениците на животни. За тях не се полагат никакви грижи и поради малкия брой на отглежданите животни, много често те са недоизпасани, влошава се съставът на тревостоя и се завземат от плевели, храстова и дървесна растителност.

Общинска собственост са обикновено черните пътища, които обслужват земеделските имоти, както и синорите². И по отношение на тях общините не полагат никакви грижи поради липса на финансови ресурси за това.

Общините стопанисват и управляват земеделските земи, останали след възстановяването на правата на частните собственици. Трудности в ползването на тези земи създава фактът, че те се предоставят под наем само за срок от една година. Наемателите на такива земи не могат да кандидатстват за финансиране по програми, тъй като имат краткосрочни договори и не покриват изискванията. След изтичането на 10-годишен срок от влизане в сила на Плана за земеразделяне и одобрената карта на съществуващи и възстановими стари реални граници, земите стават част от Общинския поземлен фонд. Този срок е много дълъг и допълнително забавя процесите на уедряване на собствеността на земята.

Общините нямат коректна информация за състоянието на собствените си земи, както и за качеството на земите на своята територия. Общинските служби „Земеделие и гори“ са на подчинение на Министерство на земеделието и горите. Предоставянето на информация на електронен носител от картите за възстановяване на собствеността на земите се извършва само от Дирекция „ПИРИТ“ към министерството. Това много затруднява работата на общините за планиране и управление на земеделските земи. Няма информация в ГИС формат за земеделските земи, така че тя да бъде съвместима в един и същ формат с информацията за

всички видове територии. Такава информация би трябвало да е налична и достъпна за съответната общинска администрация, както за земите от земеделските, така и за тези от горските територии.

За насърчаване на инициативите за подобряване качеството на земите общините могат да предоставят за срок, определен с договор, безвъзмездно право на ползване на физически и юридически лица, които са:

□ възстановили или подобрили със собствени средства общински слабопродуктивни земеделски земи като рудници, кариери и други земи с нарушен почвен профил; сгуруотвали, хвостохранилища, сметища и други депа за отпадъци; стари корита на реки; трасета на изоставени канали, пътища, железопътни линии и строителни площадки, след демонтаж на инженерните съоръжения, облицовки и горно строене;

□ рекултивирали със собствени средства общински земи като земеделски, които са замърсени с тежки метали и металоиди, радионуклиди, нефтопродукти, други органични замърсители, промишлени и битови отпадъци; кислени или засолени от промишлена дейност, или от неправилно напояване или отводняване; оврази, дерета, мочурища, силно ерозиранни или силно каменисти почви и други терени, определени като некаатегоризируема земеделска земя.

Този механизъм за подобряване състоянието и ползването на земеделските земи не се използва в практиката, което показва, че икономическата възвръщаемост на дейности за възстановяване и рекултивация на земи е ниска. Ако се въведе не само право на безвъзмездно ползване, но и на придобиване на такива земи, може да се очаква много по-голям интерес и частна инициатива.

Чл. 5 (4) от Закона за опазване на земеделските земи гласи, че собствениците и ползвателите на земеделските земи имат право на данъчни и кредитни преференции, когато прилагат: 1. задължителните ограничения при ползване на земеделските земи; 2. препоръките по опазване на почвената покривка и присъщите й екологични функции; 3. противоерозионната агротехника; 4. системите на биологично земеделие и земеделие с редуцирано използване на хербициди, пестициди и изкуствени торове; 5. проектите за възстановяване и подобряване на продуктивните качества на земеделските земи.

Управление и стопанисване на земи от горския фонд

Българските общини са собственици на 9,3 % от земите от горските територии и са задължени да упражняват правото

² Граница на поземлен имот.

си на собственост върху тях по начин, който не влошава състоянието им и не причинява вреда на други собственици на гори и земи от горския фонд или на обществото. Общинските гори и земите от горския фонд се устройват, управляват и ползват по лесоустройствени проекти, които се приемат от съответните лесничества и районни управления на горите, съгласувано с общините. Ролята на общините при планирането на дейности в лесоустройствените проекти е незначителна.

Върху гори общинска собственост може да се предоставя концесия при спазване на изискванията на лесоустройствените проекти. Общинските съвети определят такси за ползванията от горите и земите от общинския горски фонд, които обикновено са равни на държавните такси.

Управление на води и водни обекти, собственост на общините

Собственост на общините са води и водни обекти, в това число естествени извори, езера и блата, когато те са в очертанията на земи - общинска собственост; водите, в т.ч. отпадъчните, които изтичат от имоти, публична или частна собственост и се вливат във води - публична общинска собственост; водностопанските системи и съоръжения на територията на общината с изключение на тези, които са включени в имуществото на търговски дружества или на сдружения за напояване и които се изграждат със средства или с кредити на търговските дружества или на сдруженията за напояване, вкл. съоръженията и системите за водоснабдяване на населените места в общината, включително и пречиствателните станции за питейни води; за отвеждане и пречистване на отпадъчните води от населените места; язовири и микроязовири; защитните диги и съоръженията и системите за укрепване на речните легла в границите на населените места.

Политиката, свързана с дейностите по експлоатация, изграждане, реконструкция и модернизация на водностопански системи и съоръжения - общинска собственост, се осъществява от кмета на общината. Особен интерес в последните години представляват микроязовирите, които се отдават на концесия за рибовъдство, спортен риболов и отдих. Много често стените и преливниците на микроязовирите не се поддържат в добро състояние от концесионерите и се създават предпоставки за наводнения на съседни земи и загуба на реколта. Причини за това са, от една страна, качеството на концесионните договори, а от друга страна - недостатъчният контрол от страна на собственика - общината.

ОБЩИНСКИЯТ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ И ОБЩИНСКИТЕ СТРАТЕГИЧЕСКИ ДОКУМЕНТИ - ИНСТРУМЕНТАРИУМ ЗА ПЛАНИРАНЕ НА ПОЛИТИКАТА И ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТИ, СВЪРЗАНИ С УСТОЙЧИВОТО УПРАВЛЕНИЕ НА ЗЕМИТЕ НА ОБЩИНСКО НИВО

Общински план за развитие (ОПР)

През 2005 г., в съответствие с изискванията на Закона за регионалното развитие, общините разработиха свои планове за развитие за 2007 - 2013 г. С тях бяха определени целите и приоритетите за развитието на съответната община, както и бяха създадени Годишните програми за реализация на Общинския план за развитие (ОПР). Понастоящем процесът на изготвяне на тези стратегически документи на местно ниво приключи. Българските общини вече имат своите планове за развитие, но в тях въпросите на устойчивото управление на земите са третирани индиректно. Направени са подробни анализи за състоянието на селското и горското стопанство в съответните райони, изведени са силните и слаби страни в развитието на тези отрасли. Планирани са дейности за развитие на биологично и алтернативно земеделие, за насърчаване ползването на пустеещи земи, за борба с ерозията и други мерки за рационално ползване и защита на земните ресурси. Като цяло, обаче, въпросите за деградацията на земите не са достатъчно интегрирани в тези документи и не отразяват подхода на устойчиво управление на земите.

Ето защо първата стъпка към осигуряване на ефективно прилагане на политиката за устойчиво управление на земите на местно ниво е **внедряване на целите на политиката на УУЗ в Общинския план за развитие 2007 - 2013 г.** Можем да гледаме на политиката за УУЗ като на хоризонтална политика, също като политиката за опазване на околната среда, която да намери отражение във всички основни приоритети и дейности, извършвани на общинско ниво.

Предлагаме кратък обзор на някои основни елементи на ОПР с оглед на внедряване на политиките за УУЗ: Член 14 от Закона за регионалното развитие (ЗРР) постановява разработването на Общински план за развитие. Общинският план за развитие се приема от общинския съвет по предложение на кмета на общината. ОПР определя приоритетите и специфичните цели и мерки за развитие на общината, както и финансовите ресурси за реализация на дейностите и проектите.

Член 14 (3) описва основните елементи от съдържанието на ОПР - анализ на икономическото и социалното развитие на общината; приоритетите и специфичните цели и мерки за развитие; дейности и проекти и

източници за тяхното финансиране и т.н. Няма специфични изисквания в ОПР да бъдат включени каквито и да било конкретни теми и проблеми. В тази връзка няма и специални изисквания за интегриране на въпроси, свързани с биологичното разнообразие, изменението на климата или опустиняването в Общинските планове за развитие. Ако общините смятат тези въпроси за важни и свързани с развитието на общината, те могат да включат по желание в плановете си за развитие приоритети, цели, мерки и проекти, които засягат тези области.

Член 27 от ЗРР задължава кмета на общината да организира изработването на Общинския план за развитие и на Годишната програма за реализацията му. Изисква също кметът да осигури публичност и прозрачност на ОПР, както и на стъпките по реализацията му. Ако в ОПР има залегнали конкретни цели, мерки и проекти, които касаят биологичното разнообразие, изменението на климата или опустиняването, то по силата на чл. 27 (4) те също трябва да бъдат публично оповестени.

По смисъла на ЗРР, чл. 37, за разработване на Общинския план за развитие, както и за изпълнението на програмата за неговата реализация, кметът на общината възлага извършването на оценки по смисъла на чл. 33 от Закона. Съгласно изискванията на чл. 37 и чл. 33 (2), т. 2 трябва да се направи предварителна оценка на ОПР и в частност на приоритетите и мерките, включени в него, за въздействието им върху околната среда по реда на Закона за опазване на околната среда.

В най-добрия случай може да се очаква, че тази предварителна оценка на въздействието на ОПР върху околната среда ще включи оценка на фактори и изисквания, свързани с въпросите на биоразнообразието, изменението на климата и опустиняването.

Общинска програма за опазване на околната среда (ОПООС)

Съгласно чл. 79 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС) кметовете на общините разработват програми за опазване на околната среда за съответната община. Програмите се приемат от общинските съвети, които контролират изпълнението им. Те обхващат период на изпълнение не по-малък от 3 години. Кметът на общината ежегодно внася в общинския съвет отчет за изпълнението на програмата.

В периода 2001 - 2004 г. общините разработиха свои програми за опазване на околната среда в съответствие с изискванията на Закона за опазване на околната среда. В тях бяха анализирани състоянието на компонентите и факторите на въздействие на околната среда.

Една от основните цели на Общинските програми за опазване на околната среда е да открие приоритетите на общината в разглежданата област и да стикова общинските мерки с националните програми и стратегии. Програмите трябва да включат информация за биологичното разнообразие и защитените територии, както и мерки за тяхното опазване. В този смисъл ОПООС могат да се приемат за общински стратегии и програми за опазване на биоразнообразието в съответствие с изискванията на КБР. Независимо, че общините не са пряко задължени и въввлечени в разработването на националните стратегии, техните ОПООС кореспондират на националните стратегии и могат да послужат за основа и да станат причина регионални цели, проблеми и дейности с национална значимост да бъдат включени в националните документи.

Акцентът в тези програми е намаляване на съдържанието на вредните вещества в компонентите на средата (въздух, води, почви) под пределно допустимите стойности. В общини, в които има регистрирано засоляване, киселяване на почвите или замърсяване с нитрати, пестициди, тежки метали, нефтопродукти и др., са планирани дейности за възстановяване на увредените почви. Често обаче, тези дейности не са изведени като приоритети, тъй като въздействието им върху човешкото здраве е непряко, а по хранителната верига. Много по-голяма тежест е дадена на дейностите за намаляване замърсяването на въздуха и водите, чрез които става и замърсяването на почвите. В тези програми не се обръща внимание на необходимостта от запазване на дълготрайния продуктивен потенциал на земните ресурси и поддържането на техните екологични функции.

Към общинската програма за опазване на околната среда или самостоятелно бяха разработени и:

- програма за управление на качеството на атмосферния въздух;
- програма за управление на отпадъците;
- планове за управление на защитени зони и планове за действие за приоритетни растителни и животински видове;
- раздел „Лечебни растения“.

В тези програми също са предвидени редица мерки, чието изпълнение ще повлияе благоприятно върху състоянието на земните ресурси. От една страна, ще бъде намалено химическото замърсяване на почвите, а от друга - с ликвидирането на нерегламентирани сметища, почистването на земи, замърсени с битови и строителни отпадъци, рекултивирането на стари депа, кариери за открит добив, хвостохранилища и др. ще се възстановят земи за ползване за земеделски и горски нужди.

Програмите за управление на отпадъците, обаче, в повечето случаи не разглеждат отпадъците като ресурси и не си поставят за цел тяхното повторно оползотворяване. Много малко общини имат реални успехи в разделното събиране на отпадъци и в последващо рециклиране на неорганичните отпадъци. Компостирането на органичните отпадъци от бита едва прохода. В програмите за управление на отпадъците рядко намира място и проблемът с органичните отпадъци от растениевъдството и животновъдството. Липсата на пазар за сламата принуждава ползвателите на земи да горят стърнищата, което понижава продуктивността на земите и създава опасности от пожар. Оборският тор е ценна суровина, която обаче не се оползотворява в достатъчна степен в земеделието и се изхвърля на произволни места, с което се замърсява околната среда. Въпреки посочените проблеми, общинските програми за опазване на околната среда са добра основа за въвеждане на устойчиво управление на земите.

Чл. 74 (ЗООС) гласи, че по предложение на кмета на общината ежегодно с приемането на общинския бюджет се определят средства за изпълнение на приоритетни екологични проекти и дейности, включени в общинските програми за опазване на околната среда.

Чл. 65 от ЗООС предвижда каква част от събраните плащания от наложени санкции отиват в общинския бюджет; чл. 65 (3) описва целите и дейностите, за които могат да бъдат разходвани средствата, събрани по чл. 65 и приходите от глоби за нарушаване на наредбите, приемани от общинските съвети във връзка с опазването на околната среда. Тези цели и дейности трябва да бъдат предварително определени в общинските програми за опазване на околната среда - решението се приема от общинския съвет по предложение на кмета на общината (чл. 74 от ЗООС).

Друга директна възможност, вече на оперативното ниво, за въвеждане на политиката за УУЗ на общинско ниво е включване на комплексни мерки за устойчиво управление на земите в общинските програми за околна среда. Ако в най-общ стратегически план политиката и целите за УУЗ намират място в Общинския план за развитие, то оперативните мерки и мероприятия за ефективно поведжане на тази политика принадлежат към Общинската програма за околна среда.

Общ устройствен план на община и специализирани устройствени планове

Чл. 5. (1) от Закона за устройство на територията (ЗУТ) постановява, че Общинските съвети и кметовете на общините, в рамките на предоставената им компетентност, определят политиката и осъществяват дей-

ности по устройство на територията на съответната община. Това включва и разработването и прилагането на общите и подробните устройствени планове (ОУП и ПУП).

Доколкото ОУП и ПУП засягат въпроси, свързани и важни за опазване на биоразнообразието, намаляване деградацията на земите и факторите за изменение на климата, се очаква общините да ги интегрират в своята политика за териториално планиране. Тази политика например трябва да включва изискванията за интегриран подход, отразявайки абиотичните, биотичните и социално-икономически аспекти на процесите на опустиняване и деградация на земята, както и да интегрира, където и доколкото е подходящо, опазването и устойчивото управление на биологичното разнообразие в съответните секторни и междусекторни планове, програми и политики.

В съответствие с изискванията на Закона за устройство на територията, с Общия устройствен план на община или на част от нея, се определят общата структура на територията - предмет на плана и преобладаващото предназначение на съставните и структурните части - местоположението и границите на териториите за населени места и селищни образувания; земеделските територии; горските територии; териториите за природозащита; териториите за културно-историческа защита; нарушените територии за възстановяване и териториите със специално, с друго или със смесено предназначение. Много малко общини имат или са възложили изработването на Общ устройствен план. Това лишава общините от ефективен механизъм за устойчиво управление на земите. Общият устройствен план на практика привързва към съответните територии планираните мерки и дейности в Общинския план за развитие, както и тези от Общинските програми за опазване на околната среда. Особено важно е да се разработват т.нар. **Специализирани подробни устройствени планове**, които са предназначени за неурбанизираните територии - земеделски, горски и защитени територии, за нарушени територии за възстановяване и за територии със специално или друго предназначение. В планирането на горските територии България има дългогодишни традиции - това са лесоустройствените планове и частично плановете за управление на защитени територии. Възстановяването на собствеността на горите не повлия на този процес, тъй като над 80 % от горите и земите от горския фонд останаха държавна собственост, а за частните гори лесоустройствените проекти имат задължителен характер.

В рамките на Закона за биологичното разнообразие се съдържат правила за подготовка на териториално-устройствени планове по Закона за устройство на територията и лесоустройствени планове по Закона за

горите. Плановете и програмите трябва да предвидят мерки и дейности за опазване на ландшафта.

Няма практика обаче в разработването на Специализирани земеустройствени планове. Общините не възлагат такива планове дори и за земите от общинския поземлен фонд. Планирането на земеползването на територията на цялата община би следвало да е обект на дискусии със заинтересованите страни. Засега **опит в земеустройственото планиране има само Община Силистра**. Ясно е, че такива планове биха имали препоръчителен характер, тъй като Законът за собствеността върху земеделските земи дава право на всеки частен стопанин сам да решава каква продукция да отглежда на своята земя.

Планове за управление на речните басейни

Управлението на водите, водните обекти и водностопанските системи и съоръжения се осъществява на основата на Планове за управление на речните басейни и Национален водностопански план. Тези планове са публични и следва да са обвързани с други планове в обхвата на съответното териториално ниво, включително с плановете за регионално развитие, териториално-устройствените, лесоустройствените, паркоустройствените и други планове. В България са обособени 4 големи речни басейна, плановете за чието управление се подготвят от съответните басейнови дирекции. Общините участват в общественото обсъждане на съответния план за управление на речния басейн и представят свои становища и препоръки по него. Те имат свои представители в Басейновите съвети, в които плановете се подлагат на дискусии. Заинтересованите страни в този процес са много и важността на плановете за управление на речните басейни личи и от факта, че те са на разположение за обсъждане най-малко в продължение на 6 месеца. На този етап все още не са изработени планове за управление на речните басейни, което ще улесни процеса на интегриране в тях на въпро-

сите на деградацията на почвите и устойчивото управление на земите.

Екологичната оценка на планове и програми - правен механизъм за контролни и превантивни функции за УУЗ на общинско ниво

Според Наредбата за условията, реда и методите за извършване на екологична оценка на планове и програми (в сила от 01.07.2004 г. обн. - ДВ, бр.57 от 2 юли 2004 г., изм. и доп., бр. 3 от 10.01.2006 г.) извършването на екологична оценка е задължително за плановете и програмите, посочени в списък към Наредбата. Има случаи, при които общината е компетентен орган да оцени необходимостта от извършване на екологична оценка (към Наредбата има и втори списък с посочени примерни планове и програми, при които оценката не е задължителна и се извършва по решение на компетентния орган). Докладът за извършената екологична оценка задължително се консултира публично с обществеността.

Процедурата за екологична оценка завършва с издаването на становище, което може да бъде положително (одобряващо плана/програмата), или отрицателно. Възложителят на извършването на екологичната оценка е длъжен да публикува становището заедно с плана. Компетентният орган може да спира процедурата за изготвяне на плана/програмата в случаите, когато налице са тежки нарушения на изискванията на Закона за опазване на околната среда.

Оценката на въздействието върху околната среда (ОВОС) - правен механизъм за контролни и превантивни функции за УУЗ на общинско ниво

Друг правен инструмент за контролни и превантивни мерки по отношение на опазването на естествените природни ресурси на общинско ниво е извършването на оценка на въздействието върху околната среда.

Подобно на Наредбата за извършване на екологична оценка, Наредбата за извършване на ОВОС (обн. - ДВ, бр. 25 от 18 март 2003 г., изм. - ДВ, бр. 3 от 2006 г.) съдържа приложение - два списъка с дейности/инвеститорски намерения. Първият от тях съдържа предложения, за които ОВОС е задължителна, а вторият - предложения и дейности с относително по-малко въздействие върху околната среда. За тях компетентният орган трябва да извърши т.нар. „скрининг“, т.е. - преценка дали да се извърши ОВОС, или да вземе решение, което се оповестява по време на заседание на общинския съвет. ◆

„Девет нови центъра за обслужване на граждани се изграждат в София“, каза кметът на столицата Бойко Борисов при приемане на дарение от компютри, предоставени от министър Николай Василев на 26 януари 2007 г. Подобно дарение се прави за първи път. Четиринадесетте компютърни конфигурации са предназначени за два от столичните района - Изгрев и Триадица, където предстои да се въведе обслужване на едно гише. До края на годината ще заработи единен център за информация на граждани, а обслужването на едно гише ще бъде въведено във всички столични райони. „Единните гишета означават борба с корупцията и улесняване на гражданите, защото документооборотът става по служебен път и на хората се пести време“, каза още кметът.

През миналата година в София вече отвориха врати осем центъра за обслужване на граждани в районите **Средец, Лозенец, Люлин, Витоша, Овча Купел, Възраждане, Младост, Студентски, както и в Столична община**. Разкриването им стана възможно с финансовата подкрепа на Американската агенция за международно развитие и консултантската помощ на Фондация за реформа в местното самоуправление по проект **„Подобряване на административното обслужване в Столична община“**.

В рамките на надграждащ осеммесечен проект **„Застъпническа кампания за въвеждане обслужването на едно гише в столичните районни администрации и Столична община“**, осъществен през 2006 г. с финансовата подкрепа на Фондация „Институт Отворено общество“ от екип експерти от ФРМС с ръководител В. Сирачевска, секретарите на административните райони, главния секретар и експерти от Столична община, бяха постигнати следните резултати:

□ Унифицирани бяха наименованията на административните услуги за всички райони и Столична община;

□ Подготвен бе Каталог на административните услуги, извършвани от районите и Столична община, който включва списъците с унифицирани наименования и Наредбата за определяне и администриране на

местни такси и цени на услуги, предоставяни от Столична община;

□ Подготвена бе Анкетна карта за проучване мнението на потребителите на услуги по отношение формите и начините за тяхното предоставяне;

□ Създаден и разпространен бе компакт диск с необходима за организация на административното обслужване информация.

Работата на ФРМС със Столична община продължава и през 2007-а под формата на консултации за изграждане на Едно гише във всички останали райони, за осъществяване на комуникационна свързаност между тях, както и създаване на условия за предоставяне на електронни услуги.

Приключи конкурсът **„ИТ проект 2006“**, организиран от вестник Computerworld България. В категория **„Обществени организации“** бе номиниран проектът **„Е-област Благоевград със 17 комплексни административни услуги“**, реализиран по инициатива на ФРМС и с финансовата подкрепа на ААМР.

Реализацията на комплексните административни услуги се осъществява чрез електронен обмен на документи между всичките 14 общини, Областна администрация - Благоевград и 6 регионално представени държавни институции (Окръжен съд - Благоевград съвместно с Информационно обслужване АД - Благоевград, Регионална дирекция за национален строителен контрол - Благоевград, Регионална инспекция по опазване и контрол на общественото здраве - Благоевград, Териториална дирекция на Националната агенция по приходите - Благоевград, Регионална инспекция по околна среда и водите - Благоевград, Областна дирекция - Полиция - Благоевград).

Наградата - отличителна грамота, бе връчена на Владимир Димитров, областен управител на Благоевград, от Таня Бъчварова, отговорен редактор за рубриката „ИТ проекти“ на в-к Computerworld, на официална церемония на 24 януари 2007 г.

